

SOME REMARKS ON THE BALTS IN POLISH ARCHAEOLOGICAL PERIODICALS

ANNA BITNER-WRÓBLEWSKA

Among the all-Poland archaeological periodicals, which present Balt archaeology, one should mention Wiadomości Archeologiczne and Światowit as well as several series: Barbaricum, Studia Galindzkie, and Seminarium Bałtyjskie. Regional periodicals, usually interdisciplinary journals that include archaeology, history, ethnography, and linguistics (e.g. Rocznik Białostocki, Rocznik Olsztyński, and Pruthenia), hold a very important position among the archaeological periodicals covering the Balts.

Keywords: periodicals, Balt archaeology, Poland.

„Wiadomości Archeologiczne“ (Archeologinės žinios) ir „Światowit“, bei „Barbaricum“, „Studia Galindzkie“ (Galindų tyrimai) ir „Seminarium Bałtyjskie“ (Baltų seminaras) serijos Lenkijoje yra svarbiausi tęstiniai leidiniai, kuriuose aptariama baltų archeologija. Baltiškajai medžiagai daug dėmesio skiriama ir regioninėje periodikoje, tarp jų paminėtini tarpdisciplininės pakraipos leidiniai (pvz., „Rocznik Białostocki“ (Balstogės metraštis), „Rocznik Olsztyński“ (Olsztyno metraštis), „Pruthenia“).

Reikšminiai žodžiai: periodiniai leidiniai, baltų archeologija, Lenkija.

A number of Polish archaeological periodicals is too big to present all of them, even briefly¹. It is also not possible to refer to all those which discuss the Balt archaeology. The main aim of this article is to offer a general overview of Polish periodical publications which could be interesting for Lithuanian researchers studying the prehistory and early history of the Balts.

We should start from the two oldest archaeological periodicals in Poland, namely *Wiadomości Archeologiczne* and *Światowit*, both dated to the 19th c. and still published. The first volume of *Wiadomości Archeologiczne* appeared in Warsaw in 1873 (Fig. 1 – Musianowicz, 1973). It was edited and financed by Jan count Zawisza – Polish antiquarian, scholar and philanthropist (Blombergowa, 2008). He was interested in archaeology and conducted archaeological research

Fig. 1. The first page of volume I of *Wiadomości Archeologiczne*.

¹ For example, for presentation of only Warsaw archaeological periodicals from the 19th c. and beginning of the 20th c. needs a separate monograph (Wrońska, 1989).

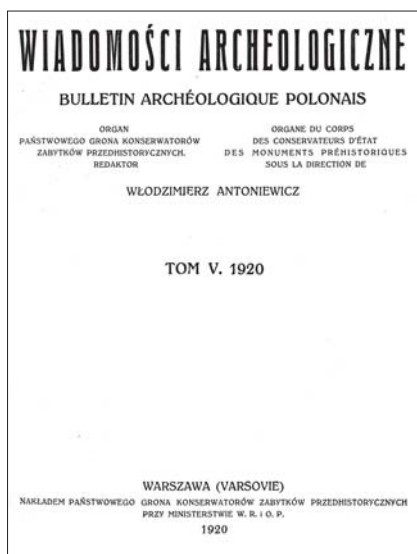

Fig. 2. The first page of volume V of *Wiadomości Archeologiczne*.

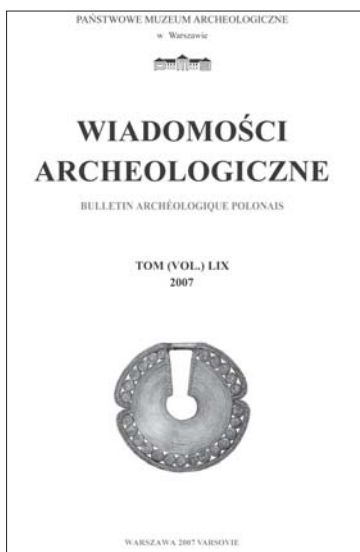

Fig. 3. The cover of volume LIX of *Wiadomości Archeologiczne*.

Fig. 4. The first page of volume I of *Światowit*.

in the basin of Nemunas River and its tributaries and later in the caves of the Ojców Valley near Cracow (Blombergowa, 2006). J. Zawisza took part in the international archaeological and anthropological conferences, presenting papers about archaeology in Poland. Between 1873 and 1882 four volumes of *Wiadomości Archeologiczne* were published. For the fifth volume one had to wait until Poland's rebirth at the end of WW I. That volume appeared in 1920 (Fig. 2) edited by the State Board of Inspectors of Prehistoric Monuments established to protect archaeological monuments in Poland (Piotrowska, 2003). Starting from the tenth volume, the State Archaeological Museum has become an editor of *Wiadomości Archeologiczne* and continues this activity up till now (Fig. 3).

During the long history of this periodical its sections underwent changes, however, the main ones remained. One of the most important intentions of all editors was publication of materials and studies based on archaeological artifacts. What distinguishes journal in question is the section 'Discoveries' offering insight into small finds recorded both by chance and during excavations,

as well as in the museum storerooms. From the beginning of its appearance, *Wiadomości Archeologiczne* presented the Balt archaeology. In 1950s and 1960s it were mostly the results of investigations of Polish-Swedish Complex Yatving Expedition (e.g. Antoniewicz et al., 1956; Jaskanis, Jaskanis, 1961), however, the Balt materials from pre-1945 excavations – now kept in the State Archaeological Museum – were also published in *Wiadomości Archeologiczne* (Kaczyński, 1963a; 1963b). Last but not least, the very recent researches in the Balt lands find their way to the periodical in question (eg. Vaitkievičius, 2003).

Among the oldest Polish archaeological journals an important position is placed by *Światowit*. It was established in 1899 (Fig. 4) by Erazm Majewski (1858–1922). He was an industrialist and scholar, one of the fathers of Polish archaeology (Krajewska, 2008). Majewski offered for the public his rich collection of archaeological artifacts and arranged the museum. At the beginning of the 20th c., around the Museum of Erazm Majewski and the editorial board of *Światowit* there formed an informal school of prehistoric archaeology (Kozłowski, Lech, 1996).

The idea of E. Majewski was to encourage the scientific movement and to offer for the wide audience insight into the main problems of prehistory, as well as to collect and publish information about the new archaeological finds. His widespread correspondence – now kept in the archives of the State Archaeological Museum – remains one of the important sources in any studies concerning that period of history of archaeology (see Krajewska, 2008, earlier literature *ibid.*). Many of amateur archaeologists from the Balt lands as for example Antoni Zaborski, Wandalin Szukiewicz or Maria Butrymówna (see Sawicka, Grižas, 2007) wrote to Majewski about their discoveries, asked for advice or even sent artifacts from their collections to his museum.

The 11th volume published in 1914 was the last one before the WW I, the next appeared in 1928 as a yearbook of the Museum of Erazm Majewski closely connected with the Chair of Prehistoric Archaeology at the Warsaw University. This tradition has been continued until now (with the break in WW II) when the Institute of Archaeology, Warsaw University, is editing this journal. Starting from volume 41, it has been divided into two parts – fasc. A concerning classical archaeology and fasc. B concerning prehistoric and early history archaeology.

The main purpose of *Światowit* – to publish the archaeological materials – did not change for above 100 years. The Balt artifacts have become an important component of its contents since the beginning (e.g. Krukowski, 1913; Brzozowski, Szymański, 1999; Bliujienė, Butkus, 2006).

In 1999 the editorial board of *Światowit* established the series of supplements to publish the monographs. Among them there are also those concerning the Balt archaeology presented in se-

ries P: prehistory and Middle Ages (Waluś, Kowalewska, 1999; Szymański, 2005).

Both *Wiadomości Archeologiczne* and *Światowit* were established already in the 19th c. and are being published until now. On the margin it is worth to mention the other 19th c. periodicals important for the Balt archaeology which had been not continued as for example *Pamiętnik Fizyograficzny* or *Rubon* (see Abramowicz, 1991). The latter published in Vilnius regularly between 1842 and 1849 played an important role in popularization of archaeology, ethnography and history of the region of nowadays Lettgalia (see Bitner-Wróblewska et al., 2005, 15–16).

Among all-Poland archaeological periodicals *Wiadomości Archeologiczne* and *Światowit* offer most space for the Balt archaeology and its problems. However, it should be remembered that also in other journals of this line we could find important articles concerning the subject in question. One of them appears *Archeologia Polski* a periodical edited from 1957 by Polish Academy of Science – now by its Institute of Archaeology and Ethnology. Its topic remains the synthetic studies rather than materials², although the important Balt materials have found their way to some volumes (e.g. Baranowski, 1996). Among the wider studies or methodological articles we also could find the problems of Balt archaeology (e.g. Bitner-Wróblewska et al., 1996). The reviews of literature remain an important element of *Archeologia Polski* contents.

A significant role in publication of the results of Balt researches was played by *Acta Baltico-Slavica*. The first volume appeared in 1964 edited by the Białystok Scientific Society. That volume was concerned with the proceedings of the conference about investigations in north-eastern Poland. Starting from the beginning, this periodical

² The small texts presenting archaeological materials, including Balt ones, are published in *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* which was also edited by Polish Academy of Science, the Institute of Archaeology and Ethnology since 1953. Besides archaeology, the results of historical and ethnographical researches are presented there.

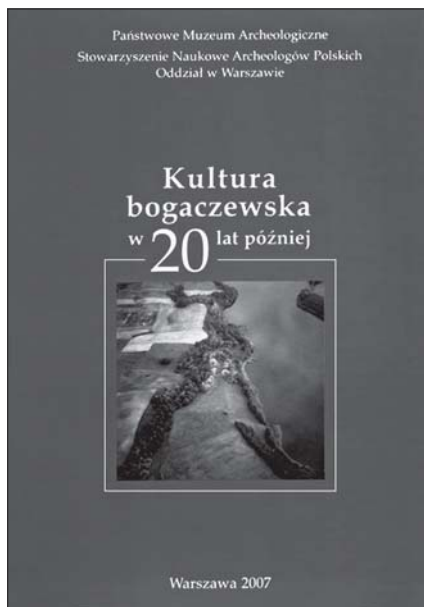

Fig. 5. The cover of first volume of series *Seminarium Bałtyjskie*.

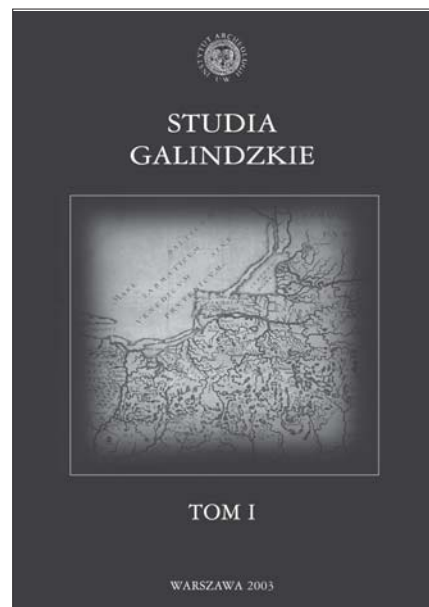

Fig. 6. The cover of first volume of series *Studia Galindzkie*.

presented not only archaeology, but also history, ethnography and linguistic problems. But since the 9th volume when the Department, later Institute of Slavonic Languages became the editor of *Acta Slavico-Baltica*, the archaeology stopped to play the same role as other disciplines and archaeological articles appeared rather rarely (rare example Jabłońska, 1992).

The materials of Balt archaeology were published also in two well-known series edited by the State Archaeological Museum in Warsaw – *Materiały Starożytne* and *Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne*. There were eleven volumes of the former (1956–1968) and six volumes of the latter (1971–1991). Quite recently there appeared an idea to continue this series and the seventh volume of *Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne* was published in 2008. Both series were established to present bigger articles, among them two important texts for Balt archaeology – done by A. Kamiński (1956) and J. Jaskanis (1977).

Quite recently, in 2007 State Archaeological Museum started the new series concerning only the archaeology of the Balts, namely *Seminarium Bałtyjskie*. It appeared as the consequence of Balt seminar meetings – an informal forum of discussion on archaeology, history, numismatics and anthropology of the Balts and their neighbours in wide chronological perspective – from early Iron Age up till Middle Ages. Many of the problems presented on the seminar become a part or a summary of the bigger studies. An idea arose to create a new series publishing monographs concerning the Balts. It will start with the Bogaczewo Culture conference proceedings (Fig. 5) – which necessity appeared on one of the meetings of the Balt seminar³.

It is worth to point out two series edited by the Institute of Archaeology, Warsaw University – *Barbaricum* and *Studia Galindzkie*. Up till now there appeared seven volumes of *Barbaricum* – first in 1989. The Balt archaeology remains the most important topic of this periodical, for example,

³ Now the next volume is under preparation – a book in memoriam late Marian Kaczyński.

volume 6 concerned only the materials on the Prussian lands. *Barbaricum* connects the publication of finds (Juga-Szymańska, 2004; Nowakowski, 2004a) with the presentation of wider problems of the Balts (e.g. Bitner-Wróblewska, 1994; Nowakowski, 1995; Kowalski, 2000). The last, volume 7 was published as the next supplement of Światowit, series B. It enlarged its contents with the chronicle and reviews.

In 2003 there appeared the first volume of new series of the Institute of Archaeology – *Studia Galindzkie* (Fig. 6). It came as a result of long-term investigations done by the scholars from Warsaw University in the territory of the Galindi tribes. In *Studia Galindzkie* one may find both the new archaeological sources obtained (Gładki, 2003) and the more synthetic studies (Wróblewski et al., 2003). The next volumes are under preparation.

A very important position among the archaeological periodicals concerning the Balts remains with the regional ones⁴. At first we should mention two of them – *Rocznik Białostocki* and *Rocznik Olsztyński*, both being interdisciplinary journals including archaeology, history, ethnography, linguistics. Except the synthetic studies and material publications, there were also reviews and chronicle. *Rocznik Białostocki* was edited by the District Museum in Białystok (first volume in 1961) while *Rocznik Olsztyński* by the Mazurian Museum, then the Museum of Ermland and Mazury in Olsztyn (first volume in 1958). The publication of both of them was stopped respectively in 1993 and 1997 and from time to time an idea appears to revive them, at least *Rocznik Olsztyński*⁵.

Those periodicals were one of the main places to publish the results of investigations of mentioned above Polish-Swedish Complex Yatvings Expedition (e.g. Kaczyński, 1961; Ziemińska-Odojowa, 1966), as well as other researches, for example, from the pre-1945 excavations (Okulicz, 1958).

In 1992 the Museum of Ermland and Mazury published the first volume of *Zeszyty Muzeum Warmii i Mazur* with the worth-mentioned articles about new archaeological sources, however, the next volumes did not contain archaeology⁶.

Concerning other Olsztyn periodicals, one should mention *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* edited since 1957 by the Historical Society in Olsztyn, then also by the Research Center of W. Kętrzyński. History has got a special position in its contents but the archaeological texts appear in this journal as well (e.g. Bitner-Wróblewska, Piotrowski, 1989; Nowakowski, 2004b).

Recently, in 2006 in Olsztyn a new series started, being edited by the Research Center of W. Kętrzyński and the Society Pruthenia. It was named *Pruthenia* and described as periodic which concerns Prussians and the Balt peoples (Fig. 7). It is the next interdisciplinary one where archaeology remains only one of the topics. History, linguistics, religion and ethnography are also represented. Reviews, chronicle and reports of conferences are included, too. Already four volumes were published.

In 1990s there were more numerous local initiatives in north-eastern Poland as to interdisciplinary publications touching the Balt archaeology. Among them, one could mention *Studia*

⁴ It is not possible to mention all of them, so we concentrate on certain of them only from the north-eastern part of Poland. However, it is worth to have also in mind the others where we could find an important text about the Balts (e.g. Okulicz, 1988).

⁵ The 18th volume will be published in 2009.

⁶ More or less the same concerns *Rocznik Suwalsko-Mazurski* which first volume was published in 1991 by the Scientific Society of Suwałki. It includes both history and archaeology. The next volumes changed the name and concentrate on history.

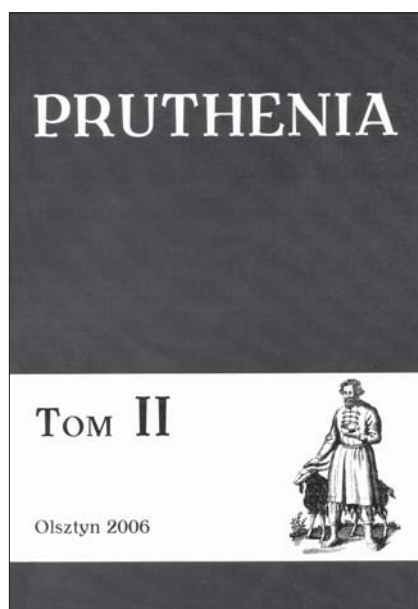

Fig. 7. The cover of *Pruthenia*.

Angerburica edited by the Museum of Rural Culture in Węgorzewo and *Mragowskie Studia Humanistyczne* established by the Mragowo branch of the Polish Historical Society. Both of them are mostly interested in history and literature, although archaeology can be presented there, too (e.g. Juga et al., 2000).

In 1990s the local Boards of Heritage in north-eastern Poland also became the editors of periodicals – *Warmińsko-Mazurski Biuletyn Konserwatorski* and *Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego*. They concern the cultural heritage in the region including archaeology (e.g. Kobylińska et al., 2000; Kawiecka, Stanaszek, 2000; Jaskanis, 2001).

Last but not least, there are periodicals in plans which have not been yet published. Among them it is worth to mention *Studia Archaeologica Sudaica* being in plans of the District Museum in Suwałki⁷.

REFERENCES

Abramowicz A., 1991 – Historia archeologii polskiej XIX i XX wiek. Warszawa – Łódź, 1991.

Antoniewicz J., Kaczyński M., Okulicz J., 1956 – Sprawozdanie z badań w 1955 r. na cmentarzysku kurhanowym w miejsc. Szwajcaria, pow. Suwałki // *Wiadomości Archeologiczne*. 1956, XXIII/4, p. 308–326.

Baranowski T., 1996 – Pochówki koni z Tumian, w woj. olsztyńskim // *Archeologia Polski*. 1996, XLI/1–2, p. 65–130.

Bitner-Wróblewska A., 1994 – Z badań nad ceramiką zachodniobałtyjską w okresie wędrówek ludów. Problem tzw. kultury sudowskiej // *Barbaricum*. Warszawa, 1994. T. 3, p. 219–241.

Bitner-Wróblewska A., Brzozowski J., Siemaszko J., 1996 – Nowe możliwości wykorzystania metody planigraficznej w badaniach archeologicznych // *Archeologia Polski*. 1996, XLI/1–2, p. 7–38.

Bitner-Wróblewska A., Ciglis J., Radiņš A., 2005 – Latvijas arheoloģiskās senlietas Polijas krātuvēs. Zabytki łotewski w zbiorach polskich, Latvijas Kultūrvēsturiskais Mantojums Ārzemju Krātuvēs. *Arheoloģija*. Rīga, 2005. Nr. 2.

Bitner-Wróblewska A., Piotrowski A., 1989 – Wały podłużne w okolicach Biskupca, woj. olsztyńskie. przyczynek do pochodzenia i chronologii tego typu obiektów na obszarze południowej Warmii // *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*. 1989, Nr. 1–4 (Nr. 187–190), p. 133–140.

Bliujienė A., Butkus D., 2006 – Bronze drinking horn terminals from Kašučiai cemetery in the western Lithuania as a part of lively connections between southern Curonia and central Scandinavia // *Światowit*. 2006, VI (XLVII), Fasc. B, p. 13–21.

Blombergowa M. M., 2006 – Aleksandra

⁷ In the first volume there will be published – among others – the materials from cemeteries at Bród Nowy and Przebród as well as settlement at Krzywólka (all in Suwałki region).

Przeddzieckiego zainteresowania starożytnicze oraz badania archeologiczne w Ojcowie w XIX wieku // Jura Ojcowska w pradziejach i początkach państwa polskiego (eds. J. Lech, J. Partyka). Ojców, 2006, p. 85–108.

Blombergowa M. M., 2008 – Jan Kazimierz Zawisza – badacz, społecznik i dobroczyńca // *Analecta*. 2008, XVII/1–2, p. 71–85.

Brzozowski J., Szymański P., 1999 – Nowe zabytki z cmentarzyska z okresu wpływów rzymskich w miejscowości Dręstwo, stanowisko 1, gm. Bargłów Kościelny, pow. Augustów // *Światowit*. 1999, I (XLII), Fasc. B, p. 26–31.

Gładki M., 2003 – Osada i miejsce kultu ludności kultury kurhanów zachodniobałtyjskich na stan. II w Wyszemborku, pow. Mrągowo, w świetle badań wykopaliskowych przeprowadzonych w latach 1995–1997 // *Studia Galindzkie*. Warszawa, 2003. T. 1, p. 13–62.

Jabłońska A., 1992 – Zapinki podkowiaste z emalią w Europie Północno-Wschodniej w okresie wpływów rzymskich // *Acta Baltico-Slavica*. 1992, 21, p. 116–165.

Jaskanis D., 2001 – Grodzisko w Rajgrodzie w świetle źródeł archeologicznych. Wyniki konserwatorskich badań zabezpieczających z 1969 roku // *Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego*. Białystok, 2001. Nr. 7, p. 75–158.

Jaskanis D., Jaskanis J., 1961 – Sprawozdanie z badań w 1957 r. na cmentarzysku kurhanowym w miejscowości Osowa, pow. Suwałki // *Wiadomości Archeologiczne*. 1961, XXVII/1, p. 27–48.

Jaskanis J., 1977 – Cmentarzyska kultury zachodniobałtyjskiej z okresu rzymskiego. Materiały do badań nad obrzędkiem pogrzebowym // *Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne*. Warszawa, 1977. Vol. IV, p. 239–350.

Juga A., Nowakowski W., Szymański P., 2000 – „Galindzkie” archiwalia archeologiczne w Tallinie Spuścizna Marty Schmiedehelm // *Mrągowskie Studia Humanistyczne*. Mrągowo, 2000. 2, p. 15–30.

Juga-Szymańska A., 2004 – Cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich w Tałtach na Poje-

zierzu Mazurskim // *Światowit Supplement Series B: Barbaricum 7*. Warszawa, 2004, p. 91–147.

Kaczyński M., 1961 – Cmentarzysko kurhanowe z V–VI wieku w miejscowości Bilwinowo, pow. Suwałki // *Rocznik Białostocki*. 1961, II, p. 199–276.

Kaczyński M., 1963a – Materiały z cmentarzyska kurhanowego badanego w 1934 r. w miejscowości Mieżany, pow. Święciany, na Wileńszczyźnie (LSRR) // *Wiadomości Archeologiczne*. 1963, XXIX/2, p. 119–137.

Kaczyński M., 1963b – Materiały z badań 1934 r. na cmentarzysku kurhanowym w miejscowości Sudata, pow. Święciany, na Wileńszczyźnie (LSRR) // *Wiadomości Archeologiczne*. 1963, XXIX/2, p. 138–156.

Kamiński A., 1956 – Materiały do bibliografii archeologicznej Jaćwieży od I do XIII w. // *Materiały Starożytne*. Warszawa, 1956. I, p. 193–262.

Kawiecka M., Stanaszek Ł., 2000 – Grób szkieletowy kobiety odkryty na ciałopalnym cmentarzysku bałtyjskim z okresu wpływów rzymskich w Równinie Dolnej, gm. Korsze, woj. warmińsko-mazurskie // *Warmińsko-Mazurski Biuletyn Konserwatorski*. Olsztyn, 2000. II, p. 93–98.

Kobylińska U., Kobyliński Z., Wach D., 2000 – Wczesnośredniowieczne cmentarzysko pruskie w Dobrzykach, st. XXVIII, gmina Zalewo, województwo warmińsko-mazurskie // *Warmińsko-Mazurski Biuletyn Konserwatorski*. Olsztyn, 2000. II, p. 12–76.

Kowalski J., 2000 – Chronologia grupy elbłaskiej i olsztyńskiej kręgu zachodniobałtyjskiego (V–VII w.). Zarys problematyki // *Barbaricum*. Warszawa, 2000. T. 6, p. 203–266.

Kozłowski S. K., Lech J. (eds.), 1996 – Erazm Majewski i warszawska szkoła prehistoryczna na początku XX wieku. Komitet Nauk Pra- i Protohistorycznych. Prace. 1, Warszawa, 1996.

Krajewska M., 2008 – Spuścizna Erazma Majewskiego w Pracowni Dokumentacji Naukowej Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie. W 150. rocznicę urodzin Erazma

Majewskiego (1858–1922) // *Wiadomości Archeologiczne*. 2008, LX, p. 1–87.

Krukowski S., 1913 – Cmentarz ciałopalny bez popielnic w Wysokiem (pow. sejneński) // *Światowit*. 1913, XI, p. 1–13.

Musianowicz K., 1973 – „*Wiadomości Archeologiczne*” przed stu laty // *Wiadomości Archeologiczne*. 1973, XXXVIII/2, p. 129–138.

Nowakowski W., 1995 – Od *Galindai* do *Galindite*. Z badań nad pradziejami bałtyjskiego ludu z Pojezierza Mazurskiego // *Barbaricum*. 4. Warszawa, 1995.

Nowakowski W., 2004a – Cmentarzysko z okresy wpływów rzymskich i okresu wędrówek ludów w Muntowie, pow. mrągowski // *Światowit Supplement Series B: Barbaricum*. 7. Warszawa, 2004, p. 191–247.

Nowakowski W., 2004b – Schyłek grupy olsztyńskiej – próba nowego spojrzenia. „Nowe” materiały z cmentarzyska w Wólce Prusinowskiej w powiecie mrągowskim // *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*. 2004, 4 (246), p. 407–417.

Okulicz J., 1958 – Cmentarzysko z okresu rzymskiego odkryte w miejscowości Bogaczewo, na przysiółku Kula, pow. Giżycko // *Rocznik Olsztyński*. 1958, I, p. 47–116.

Okulicz J., 1988 – Problem ceramiki typu praskiego w grupie olsztyńskiej kultury zachodnio-bałtyjskiej (VI–VII w. n. e.) // *Pomorania Antiqua*. 1988, XIII, p. 103–133.

Piotrowska D., 2003 – Z dziejów Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie // *Wiadomości Archeologiczne*. 2003, LVI (2002–2003), p. 13–35.

Sawicka L., Grižas G., 2007 – *Mogila Wielkoludów ... Szwedów czy konfederatów*. Cmentarzysko kurhanowe w Pakalniszkach (północna Litwa) w świetle badań Marii Butrymówny w 1897 roku // *Wiadomości Archeologiczne*. 2007, LIX, p. 165–202.

Szymański P., 2005 – Mikroregion osadniczy z okresu wpływów rzymskich w rejonie jeziora Sałęt na Pojezierzu Mazurskim // *Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages*. X. Warszawa, 2005.

Vaitkevičius V., 2003 – Badania cmentarzyska kurhanowego koło wsi Pakalniai na Litwie. Przyczynek do dyskusji nad datowaniem początków kultury kurhanów wschodniolitewskich // *Wiadomości Archeologiczne*. 2003, LVI (2002–2003), p. 111–124.

Waluś A., Kowalewska B., 1999 – Kurhan I i II z cmentarzyska w Stolnie, gm. Miłakowo, woj. warmińsko-mazurskie // *Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages*. I. Warszawa, 1999.

Wrońska J., 1989 – Archeologia w periodykach warszawskich w drugiej połowie XIX w., Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź. 1989.

Wróblewski W., Nowakiewicz T. Bogucki M., 2003 – *Terra desolata*. Wczesnośredniowieczna Galindia w świetle badań mikroregionu Jeziora Sałęt, *Studia Galindzkie I*. Warszawa, 2003, p. 157–180.

Ziemlińska-Odojowa R., 1966 – Badania w 1962 r. na cmentarzysku z okresu późnorzymskiego w Żywej Wodzie, pow. Suwałki // *Rocznik Białostocki*. 1966, VI (1965), p. 229–239.

BALTŲ ARCHEOLOGIJOS TEMA LENKIJOS PERIODIKOJE

Anna Bitner-Wróblewska

Santrauka

Šiame straipsnyje apžvelgiami pagrindiniai Lenkijoje išleisti archeologinės periodikos leidiniai, kuriuose aptariama baltiškoji medžiaga, gvildenamos jos tyrinėjimų problemos ir kryptys.

Daugiausia studijų baltiškąją temą galima rasti „Wiadomości Archeologiczne“ (Archeologinės žinios) (leidėjas – Valstybinis archeologijos muziejus Varšuvoje; 1–3 pav.) ir „Światowit“ (leidėjas – Varšuvos universiteto Archeologijos institutas; 4 pav.). Tai seniausi tęstiniai leidiniai Lenkijoje, pradėti spausdinti dar XIX a. ir tebespausdinami iki šiol.

Straipsnių, skirtų baltiškajai medžiagai, taip pat galima rasti kituose lenkiškuose leidiniuose, pvz., „Archeologia Polski“ (Lenkijos archeologija), jiems skirta keletas pirmųjų „Acta Baltico-Slavica“ tomų. Tarp Varšuvos leidinių galima paminėti daugelį serijų, skirtų būtent baltų archeologijai, pvz., „Barbaricum“ – nuo 1989 m., „Studia Galindzkie“ (Galindų tyrimai – nuo 2003 m.) (6 pav.), „Seminarium Bałtyjskie“ (Baltų seminaras – nuo 2007 m.) (5 pav.).

Baltų archeologijai daug dėmesio skiria ir regioninė periodika. Paminėtini keli svarbiausieji tarpdisciplininės pakraipos, integruojančios archeologiją, istoriją, etnografiją ir lingvistiką, leidiniai: „Rocznik Białostocki“ (Balstogės

metraštis) (leidėjas Balstogės regiono muziejus – nuo 1961 m.) ir „Rocznik Olsztyński“ (Olštyno metraštis) (leidėjas Varmijos ir Mozūrijos muziejus Olštynė – nuo 1958 m.). Šių leidinių puslapiuose (taip pat „Wiadomości Archeologiczne“) buvo paskelbti Jotvingių ekspedicijos tyrimų rezultatai.

Nuo 1990-ųjų aktyvesni tampa vietos kultūros centrai šiaurės rytinėje Lenkijoje, leidžiantys leidinius, kuriuose publikuojamos baltiškąją medžiagą analizuojančios tarpdisciplininės studijos. Tai „Studia Angerburica“ (leidėjas Vengoževo liaudies kultūros muziejus), „Mrągowskie Studia Humanistyczne“ (Mrongovo humanitarinės studijos), įsteigtas Lenkų istorinės draugijos Mrongovo padalinio, „Warmińsko-Mazurski Biuletyn Konserwatorski“ (Warmijos-Mozūrijos paveldosaugos biuletenis) ir „Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego“ (Palenkės Vaivadijos paveldosaugos biuletenis). Pastarieji du leidžiami vietos Paveldosaugos komitetų šiaurės rytų Lenkijoje iniciatyva.

2006 m. Olštynė pasirodė nauja serija – „Pruthenia“, leidžiama W. Kętrzyńskio tyrinėjimų centro ir „Pruthenia“ – draugijos iniciatyva (7 pav.). Tai jau antras periodinis tarpdisciplininis leidinys, kuriame viena iš tyrinėjimų temų yra Prūsų archeologija ir baltų gentys.

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1 pav. Leidinio „Archeologinės žinios“ I tomo titulinis puslapis.

2 pav. Leidinio „Archeologinės žinios“ V tomo titulinis puslapis.

3 pav. Leidinio „Archeologinės žinios“ LIX tomo viršelis.

4 pav. Leidinio „Światowit“ I tomo titulinis puslapis.

5 pav. Leidinio „Baltų seminaras“ I tomo viršelis.

6 pav. Leidinio „Galindų tyrimai“ I tomo viršelis.

7 pav. Leidinio „Pruthenia“ viršelis.

Dr. Anna Bitner-Wróblewska
State Archaeological Museum
Długa 52 – Arsenal
00-241 Warszawa
Poland
El. paštas: a.bitner@pma.pl

Gauta 2009 02 06